

Abstrakt dla ogólnego odbiorcy

Po serii ataków terrorystycznych, które miały miejsce najpierw we Francji, a później w Austrii w 2020 roku, ponownie pojawiły się wśród europejskich społeczeństw antymuzułmańskie nastroje. Wcześniejsze globalne powiązania z politycznym islamem rzuciły cień na europejskich muzułmanów, chociaż młode pokolenia wykorzystały skutki neoliberalnej demokracji na poziomie osobistym i wspólnotowym. W dużej mierze zachodzi też mniejsze prawdopodobieństwo, że będą oni reprezentowani przez islamskie stowarzyszenia i ruchy, które zabiegają o specyficzne dla danej grupy prawa kulturowe. Jeśli już mobilizują się jako wyznawcy islamu, realizują swoją religijność w odmienny sposób niż poprzednie pokolenia. Jeśli porównamy europejskich muzułmanów zamieszkujących południowo-wschodnią Europę, różnią się oni znacznie od muzułmanów w tym samym wieku, ale żyjących w historycznych krajach pochodzenia. Ogólnie rzecz ujmując, poziomy reprezentatywności politycznej i (braku) zaufania do zachodniej demokracji liberalnej wskazują na z pozoru nieznacznie odmienną, aczkolwiek istotną kulturowo, aktywność obywatelską najmłodszych muzułmanów w Europie.

Zważywszy na powyższe, niniejszy projekt badawczy ma na celu zbadanie doświadczeń, percepcji i wrażliwości w kontekście praktyk obywatelskich oraz reakcji drugiego pokolenia europejskich muzułmanów z bałkańskich rodzin emigracyjnych na neoliberalną demokrację w Europie. Zakładając, że młodzi europejscy muzułmanie pochodzący z dużych rodzin bałkańskich są przede wszystkim zainteresowani integracją i demokracją, niniejsza propozycja badawcza zakłada, że to pokolenie bałkańskich muzułmanów jest bardziej skłonne do opowiadania się po stronie wartości świeckich i utożsamiania się z postawami liberalnymi niż starsze rodziny bośniackie, albańskie czy tureckojęzyczne, które pojawiły się w Europie Zachodniej od połowy lat 90.

Badania, których czas przewidywany jest na okres 36 miesięcy, będą opierać się na zbieraniu informacji z pierwszej ręki i zdobywaniu wiedzy bezpośrednio od drugiego pokolenia bałkańskich muzułmanów. Dzięki wywiadam pogłębionym, które zostaną przeprowadzone w Bremie (Niemcy), Antwerpii (Belgia) i Warszawie (Polska), możliwe będzie przeprowadzenie w ramach projektu jakościowego badania porównawczego w trzech europejskich metropoliach, które może ujawnić pozbawienie praw obywatelskich mniejszości w odniesieniu do ewolucji/niewystarczającego rozwoju praktyk i reakcji obywatelskich wśród młodych europejskich muzułmanów pochodzenia bałkańskiego. Z uwagi na heterogeniczność badanych społeczności, aby ułatwić przyjrzenie się trzem różnym grupom "demois", które stanowią potencjalną bazę dla przyszłej europejskiej "demoikracji" na poziomie mikro, zastosowana zostanie metodologia oparta o wrażliwość etnograficzną. Wywiady pogłębione będą prowadzone za pomocą częściowo ustrukturyzowanego, tematycznie ukierunkowanego kwestionariusza zgodnie z metodami Jakościowej Analizy Porównawczej (QCA). To ostatnie pozwoliłoby dodatkowo wydobyć wspomnienia rodzinne, które stoją w opozycji do historii, na nowo nakreślić zarys tożsamości religijnej i obywatelskiej, a także dać wgląd w krajobraz polityczny i kulturowy Europy odnośnie do tego w jaki sposób europejscy muzułmanie widzą swoje miejsce tam, gdzie żyją konstruując jednocześnie więzi obywatelskiej solidarności i tolerancji.

Stąd też niniejsze badania mają za zadanie wyjść poza ramy dotychczasowego hegemonicznego, antykolonialnego i postkolonialnego dyskursu na temat europejskiego *demos* poprzez zbadanie sposobów, w jakie drugie pokolenie bałkańskich muzułmanów realizuje praktyki obywatelskie i reaguje na codzienne dylematy tożsamościowe oraz horyzontalne relacje nieustającej negocjacji kulturowej. W związku z tym, badanie to stawia następujące pytania: jak europejscy muzułmanie drugiego pokolenia postrzegają samych siebie w obliczu szerzącego się w Europie pogorszenia demokratycznych standardów? Jak widzą, postrzegają i rozumieją kurczące się ramy demokracji, w której dialog wielokulturowy i integracja są niebezpiecznie zawłaszczane przez dyskurs natywistyczny i nietolerancję? Do jakiego stopnia doświadczają poczucia bycia „innym” na podstawowym poziomie?